

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв

ОХОРОНА ПРАЦІ

Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I-II рівнів акредитації

Спеціальність “Діловодство”

Київ – 2005

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних
закладів культури і мистецтв

ОХОРОНА ПРАЦІ

Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I–II рівнів акредитації

Спеціальність “Діловодство”

2005

ОХОРОНА ПРАЦІ

Програма для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I–II рівнів акредитації, – Вінниця: НОВА КНИГА, 2005. – 20 с.

Укладач:	<i>Л. В. Дудник</i> – викладач Харківського училища культури
Рецензенти:	<i>В. О. Афанасьєв</i> – кандидат технічних наук, доцент кафедри фізичної культури і здоров'я ХДАК <i>М. В. Наюк</i> – заступник директора Київського обл. училища культури і мистецтв
Відповідальний за випуск	<i>Т. Ф. Стронько</i>
Редактор	<i>В. Д. Мельничук</i>

Підписано до друку 02.12.05 р. Гарнітура Times
Формат 60×84_{1/16}. Папір офсетний. Друк офсетний.
Обл.-вид. арк. 1,25. Наклад 200 прим.

Видавництво «Нова Книга» м. Вінниця, вул. Стеценка, 46/85
Свідоцтво про внесення до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК №103 від 30.06.2000 р.
Тел. (0432)52-34-80, 52-34-82 Факс 52-34-81
E-mail: newbook1@vinnitsa.com
www.novaknyha.com.ua

© Державний методичний центр
навчальних закладів культури
і мистецтв України, 2005

Пояснювальна записка

Історія розвитку науки про охорону праці пройшла довгий шлях свого становлення. Охорона праці як самостійна дисципліна формувалася протягом сімдесяти років.

Курс “Охорона праці” базується на теоретичних положеннях: природничих (фізика, хімія, математика, медицина) та суспільних (економіка, соціологія, психологія, право) наук.

Важливе місце в структурі охорони праці займають зв'язки з безпекою життєдіяльності, фізіологією та психологією праці.

Курс “Охорона праці” спрямований на формування широкого професійного світогляду. У його межах передбачається розглянути основні нормативно-правові положення стосовно охорони праці в Україні.

Програмою передбачено лабораторно-практичні, семінарські заняття та самостійна робота студентів.

Тематичний план

№ п/п	Назва тем	Години		
		Всього	Сам.	ЛПР
1	2	3	4	5
1	Правові та організаційні основи охорони праці	4		4
2	Кодекс законів про працю. Найважливіші нормативно-правові акти з питань охорони праці. Контроль за охороною праці	4		4
3	Основи безпеки праці під час експлуатації комп'ютерів	4		4
4	Основи електробезпеки	4		4
5	Професійні захворювання, нещасні випадки і аварії на виробництві. Професійні захворювання секретаря-референта	4		4
6	Основи пожежної безпеки	4		4
7	Основи гігієни праці. Виробнича санітарія. Медичні огляди	4		4
Всього:		28		28

Тема 1. Правові та організаційні основи охорони праці

Зміст поняття “Охорона праці”. Соціально-економічне значення охорони праці. Мета і завдання предмета “Охорона праці”. Основні законодавчі акти з охорони праці: Конституція України, Закон України “Про охорону праці”.

Лабораторно-практична робота

Вивчення основних положень Закону України “Про охорону праці”.

Семінарське заняття

Принципи державної політики в галузі охорони праці.

Тема 2. Кодекс законів про працю.

Найважливіші нормативно-правові акти з питань охорони праці. Контроль за охороною праці

Зміст основних завдань системи стандартів безпеки праці. Знайомство з Кодексом законів України про працю. Державний і громадський контроль за охороною праці, відомчий контроль.

Основні завдання систем стандартів безпеки праці: зниження і усунення небезпечних та шкідливих виробничих факторів, створення ефективних засобів захисту працюючих.

Лабораторно-практична робота

Знайомство з правовою і нормативно-технічною документацією з охорони праці.

Семінарське заняття

Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці.

Тема 3. Основи безпеки праці під час експлуатації персональних комп'ютерів

Загальні вимоги щодо облаштування робочих місць, обладнаних відеотерміналами. Вимоги до організації робочого місця користувача ПК. Основні вимоги безпеки під час експлуатації ПК. Режим праці та відповідальність за порушення правил безпеки.

Лабораторно-практична робота

Охорона праці та основи безпеки користувачів персональних комп'ютерів.

Тема 4. Основи електробезпеки

Промислова, атмосферна, статична електрика. Види електричних травм. Особливості ураження електричним струмом.

Фактори, які впливають на ступінь ураження людини: частота струму, величина напруги, час і тривалість дії.

Безпечні методи звільнення потерпілого від дії електричного струму.

Коллективні та індивідуальні засоби захисту. Захист від статичної електрики.

Правила поведінки під час грози.

Лабораторно-практична робота

Вивчення системи засобів і заходів щодо електробезпеки.

Семінарське заняття

Коллективні та індивідуальні засоби захисту в електроустановках.

Тема 5. Професійні захворювання, нещасні випадки і аварії на виробництві. Професійні захворювання секретаря-референта.

Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві. Дослідження виробничого травматизму.

Статичний, топографічний, монографічний, економічний та ергономічний методи дослідження виробничого травматизму.

Основні заходи по запобіганню травматизму та професійних захворювань.

Лабораторно-практична робота

Розробка процесу розслідування, кодування інформації та обліку нещасних випадків.

Семінарське заняття

Державний нагляд за створенням здорових і безпечних умов праці.

Тема 6. Основи пожежної безпеки

Характерні причини виникнення пожеж: порушення правил використання відкритого вогню і електричної енергії, порушення правил використання опалювальних систем, електронагрівальних приладів.

Організаційні та технічні протипожежні заходи.

Горіння речовин і способи його припинення. Організація пожежної охорони.

Лабораторно-практична робота

Основні поняття та складові пожежної безпеки.

Семінарське заняття

Соціально-економічне значення пожеж в Україні та людські втрати, пов'язані з пожежами.

Тема 7. Основи гігієни праці. Виробнича санітарія. Медичні огляди.

Поняття про виробничу санітарію як систему організаційних, гігієнічних та санітарно-технічних заходів.

Шкідливі виробничі фактори (шум, вібрація тощо). Основні шкідливі речовини, їх вплив на організм людини.

Вимоги до опалення, вентиляції та кондиціонування повітря виробничих, навчальних та побутових приміщень.

Правила експлуатації систем опалення.

Лабораторно-практична робота

Вивчення методики паспортизації санітарно-технічного стану робочих місць.

Список літератури

1. *Бакка М. Т., Мельничук А. С., Сівко В. І.* Охорона і безпека життєдіяльності людини: Конспект лекцій. – Житомир: Льонок, 1995.
2. *Барабаш В. И., Шкрабак В. С.* Психология безопасности труда. – СПб., 1996.
3. *Бедрий Я. І., Джигірей В. С., Кидисюк А. І.* та ін. Основи екології та охорона навколишнього природного середовища: Навч. посіб. для вузів. – Львів, 1999.
4. *Вітренко І. С.* Загальна та методична психологія: Навч. посіб. – К.: Здоров'я, 1994.
5. *Гетьман В.* Перша долікарська допомога в екстремальних ситуаціях // Охорона праці. – № 5. – 1995. – С. 28–32.
6. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості і небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу користувачів ПК // Охорона праці. – № 6. – 1998.
7. Державний реєстр міжгалузевих і галузевих нормативних актів про охорону праці (Реєстр ДНАОП). – К.: Держнаглядоохоронпраці; Основа, 1995. – 223 с.
8. Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними електронно-обчислювальними машинами ДСанПІН 3.3.2.007-98.
9. ДНАОП 0.00-4.26-96 Положення про порядок забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту.
10. ДНАОП 0.00-8.05-94 Єдина державна система показників обліку умов та безпеки праці.
11. *Желібо С. П., Заверуха Н. М., Зацарний В. В.* Безпека життєдіяльності / За ред. С. П. Желібо. – К.: Каравела, 2003. – 328 с.
12. *Жидецький В. Ц.* Основи охорони праці. – Львів: Афіша, 2002. – 320с.
13. *Жидецький В. Ц., Джигірей В. С., Мельников О. В.* Основи охорони праці. – 2-ге, вид., стереотип. – Львів: Афіша, 2000.
14. Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності”.
15. Закон України “Про охорону праці”. – К., 1993.
16. Законодавство України про охорону навколишнього природного середовища. – К.: Парламентське видавництво, 2000.
17. Законодавство України про охорону праці: В 4-х т. – К., 1995.
18. *Картенко Л. А., Пістун І. П.* Охорона праці в галузі освіти. – К.: Університетська книга; Суми, 2001. – 340 с.
19. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами / За ред. В. М.Вакупенка, О. П. Товстенка. – К., 1995.
20. Конституція України.– Х., 1996.
21. Людина і праця: Довідник з правових питань / Укл. І. П. Козінцева, Л. А. Савенко. – К., 1997.
22. *Мартиросова В. Г.* Особливості праці користувачів ЕОМ // Охорона праці. – №1. – 1995. – С.10–13.
23. Міжнародне законодавство про охорону праці: В 3-х т. – К., 1997.
24. *Навкатилян О. О., Кальниш В. В., Стрюков С. М.* Охорона праці користувачів комп’ютерних відеодисплейних терміналів. – К.: Основа, 1998. – 152 с.
25. Науково-практичний коментар до Закону України “Про охорону праці”. – К., 1997.
26. Основи охорони праці / За ред. Гандзюка М.П., Купчика М.П. – К.: Основа, 2000. – 416 с.
27. *Павленко А. Р.* Комп’ютер, TV и здоровье. – К.: Основа, 1998. – 152 с.
28. Пожежна безпека. Нормативні акти та інші документи: У 4-х т. – К., 1997–1998.
29. Положення про розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на підприємствах в установах і організаціях // Охорона праці. – №9. – 1998.
30. Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів ДНАОП 0.00 –1.21 – 98. – К.: Основа, 1998. – 380 с.
31. Правила пожежної безпеки в Україні. – К., 1995.
32. Праця та соціальна політика в Україні: Аналітично-статистичний збірник. – К.: Соцінформ, 1999–2000.
33. *Рожков А. П.* Пожежна безпека на виробництві. – К., 1997.
34. Типове положення про навчання з питань охорони праці ДНАОП 0.00-12-99.
35. *Трастенберг І. М., Коршун М. М., Чабанова О. В.* Гігієна праці та виробнича санітарія. – К.: Основа, 1997. – 464 с.
36. *Шшишков В. З., Гарадай В. И.* Психология безопасности. – К.: НИИЦОП, 1996.

Практична робота № 1 (4 год.)

Тема: Закон України “Про охорону праці”.

- Мета:
- Вивчення Закону України “Про охорону праці”, прийнятий Верховною Радою України 14 жовтня 1992 року і введений в дію з 24 жовтня 1992 року.
 - Розгляд можливих ситуацій практичного використання статей Закону в подальшій професійній діяльності для забезпечення здорових умов праці.

План

1. Принципи державної політики в галузі охорони праці.
2. Основні положення Закону України “Про охорону праці”.
3. Гарантії прав громадян на охорону праці.

Контрольні запитання

1. Про що йдеться в розділі I “Загальні положення” Закону України “Про охорону праці”?
2. Які закони належать до законодавчої бази з охорони праці?
3. Кого повинен інформувати роботодавець про стан охорони праці?
4. Які гарантії прав мають громадяни згідно з розділом II Закону України “Про охорону праці”?

Теми рефератів

1. Система управління охороною праці на підприємстві.
2. Зміст розділу “Охорона праці” в Кодексі законів про працю.

Література

1. Закон України “Про охорону праці”. – К., 1993.
2. Законодавство України про охорону праці: В 4-х т. – К., 1995.
3. Міжнародне законодавство про охорону праці: В 3-х т. – К., 1997.
4. Науково-практичний коментар до Закону України “Про охорону праці”. – К., 1997.

Практична робота № 2 (4 год.)

Тема: Правові і нормативно-технічні документи з охорони праці.

Мета: Ознайомитися з правовою і нормативно-технічною документацією з охорони праці для її практичного використання у подальшій діяльності.

План

1. Кодекс Законів про Працю (КЗпП).
2. Основні положення Закону України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності”.
3. Найважливіші нормативно-правові акти з питань охорони праці.
4. Контроль за охороною праці.
5. Відповідальність працівників за порушення законодавства та нормативних актів з охорони праці.

Контрольні запитання

1. Які загальні закони України становлять правову і нормативну базу з питань охорони праці?
2. Які документи відносять до спеціальних законодавчих актів з охорони праці?
3. Назвіть найважливіші нормативно-правові акти з питань охорони праці.

Теми рефератів

1. Нормативні акти про охорону праці, що діють у межах підприємства.
2. Основні положення законодавства України про працю та охорону праці.
3. Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці.

Література

1. Конституція України. – Х., 1996.
2. Кодекс законів про охорону праці України з постатейними матеріалами / За ред. В. М. Вакуменка, О. П. Товстенка. – К., 1995.
3. Законодавство України про охорону праці: В 4-х т. – К., 1995.
4. Людина і праця: Довідник з правових питань / Укл. І. П. Козінцева, Л. А. Савенко. – К., 1997.

Практична робота № 3 (4 год.)

Тема: Охорона праці, та основи безпеки користувачів персональних комп'ютерів.

Мета:

- Ознайомитися з загальними вимогами щодо облаштування робочих місць, обладнаних відеотерміналами, санітарно-гігієнічними вимогами.
- Мати уявлення про основи безпеки праці під час експлуатації персональних комп'ютерів.

План

1. Загальні положення.
2. “Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами (ВДТ) електронно-обчислювальних машин”.
3. Вимоги до виробничих приміщень для експлуатації ВДТ.
4. Гігієнічні вимоги до параметрів виробничого середовища приміщень з ВДТ.
5. Гігієнічні вимоги до організації і обладнання робочих місць з ВДТ.
6. Психофізіологічне розвантаження.
7. Вимоги до профілактичних медичних оглядів.

Контрольні запитання

1. Якими нормативними документами регулюється безпека праці користувачів ПК?
2. Які санітарно-гігієнічні вимоги ставляться до приміщень, де експлуатуються ПК?
3. Які гігієнічні вимоги висуваються до обладнання робочих місць з ВДТ?
4. Основні вимоги до режимів праці та відпочинку при роботі з ВДТ?
5. Які вимоги ставлять до проведення профілактичних медичних оглядів користувачів ВДТ?
6. Який порядок проведення сеансу психофізіологічного розвантаження?

Теми рефератів

1. Обов'язки, права та відповідальність за порушення правил безпеки під час експлуатації ПК.
2. Психофізіологічне розвантаження.

Література

1. Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислюваних машин ДСанПН 3.3.2.007 – 98.
2. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості і небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу користувачів ПК // Охорона праці. – № 6. – 1998.
3. *Мартиросова В. Г.* Особливості праці користувачів ЕОМ // Охорона праці. – № 1. – 1995. – С. 10–13.

Практична робота № 4 (4 год.)

Тема: Основні визначення і актуальність проблеми електробезпеки.

Мета:

- Ознайомитися з основними видами електрики.
- Мати уявлення про вплив електричного струму на організм людини та безпечні методи звільнення потерпілого від дії електричного струму.
- Особливості ураження електричним струмом.

План

1. Основні визначення.
2. Особливості електротравматизму.
3. Дія електричного струму на організм людини.
4. Види електротравм.
5. Причини електротравм.
6. Чинники, що впливають на тяжкість ураження електричним струмом.

Контрольні запитання

1. Що таке електробезпека, електротравма та електротравматизм?
2. Як діє електричний струм на організм людини?
3. Що таке напруга кроку і від чого залежить її величина?
4. Назвіть можливі види електротравм та дайте їх загальну характеристику?

Теми рефератів

1. Чинники підвищеної і особливої небезпеки електротравм.
2. Колективні та індивідуальні засоби захисту в електроустановках.
3. Захист від статичної електрики.

Література

1. Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів ДНАОП 0.00 – 1.21 – 98. – К., 1998. – 380 с.
2. Перша лікарська допомога в екстремальних ситуаціях // Охорона праці. – № 5. – 1995. – С. 28–32.

Практична робота № 5 (4 год.)

Тема: Нещасні випадки, професійні захворювання і аварії на виробництві.

Мета: Навчитися практично проводити процес розслідування, кодування інформації та обліку нещасних випадків.

План

1. Розслідування та облік нещасних випадків.
2. Розслідування та облік професійних захворювань.
3. Розслідування та облік аварій.

Контрольні запитання

1. Які нещасні випадки вважаються такими, що пов'язані з виробництвом?
2. Які нещасні випадки не вважаються пов'язаними з виробництвом?
3. Як проводиться спеціальне розслідування нещасних випадків?
4. Які основні причини виробничого травматизму і заходи щодо їх запобігання?
5. Які методи аналізу травматизму та профзахворювань на виробництві? В чому полягає їх суть?

Теми рефератів

1. Основні положення з розслідування нещасних випадків, професійних захворювань.
2. Стан виробничого та невиробничого травматизму в Україні.
3. Державний нагляд за створенням здорових і безпечних умов праці.

Література

1. Закон України "Про загальнообов'язкове соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату непрацездатності". – К.
2. Кодекс законів про працю України. – К., 1998. – 1040 с.
3. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості і небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу // Охорона праці. – № 9. – 1998.

Практична робота № 6 (4 год.)

Тема: Основні поняття та складові пожежної безпеки.

Мета: Ознайомитися з основними положеннями Закону України "Про пожежну безпеку" і нормативно-правовою базою пожежної безпеки.

План

1. Основні поняття та визначення пожежної безпеки.
2. Системи пожежної безпеки.
3. Загальна характеристика законодавчої і нормативно-правової бази України про пожежну безпеку.
4. Закон України "Про пожежну безпеку".

Контрольні запитання

1. Які основні причини пожеж вам відомі?
2. Що відносять до первинних засобів пожежогасіння?
3. Як поділяються пожежі за класами?
4. Від яких чинників залежить вибір первинних засобів пожежогасіння?

Теми рефератів

1. Небезпечні та шкідливі чинники пожеж.
2. Основні причини пожеж в Україні.
3. Соціально-економічне значення пожеж в Україні та людські втрати, пов'язані з пожежами.

Література

1. Пожежна безпека. Нормативні акти та інші документи: У 4-х т. – К., 1998.
2. Правила пожежної безпеки в Україні. – К., 1995.
3. Рожков А. П. Пожежна безпека на виробництві. – К., 1997.

Практична робота № 7 (4 год.)

Тема: Паспортизація санітарно-технічного стану робочих місць.

Мета: Вивчити методику і набути навичок проведення паспортизації санітарно-технічного стану робочих місць.

План

1. Засвоїти методику складання карти умов праці на робочому місці.
2. За результатами замірів умов праці скласти карту умов праці для вибраного робочого місця.
3. Дати кількісну характеристику стану умов праці на робочому місці.
4. Вивчення постанови Кабінету Міністрів України від 01.08.92 р. № 442 “Про порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці”.

Контрольні запитання

1. Яка мета паспортизації санітарно-технічного стану робочих місць?
2. Яка послідовність заповнення карти умов праці?
3. Що зазначається в паспорті санітарно-технічного стану?
4. Що може бути об’єктом для проведення паспортизації?

Теми рефератів

1. Скласти карту умов праці для конкретного робочого місця.
2. Методика складання карти умов праці.

Література

1. Науково-практичний коментар до Закону України “Про охорону праці”. – К., 1997.
2. ДНАОП 0.00-4.26 – 96 Положення про порядок забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту.
3. ДНАОП 0.00-8.05-94 Єдина державна система показників обліку умов та безпеки праці.

Для нотаток